

Sygn. akt IV U 1264/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Płaczek

Protokolant: st. sekr. sądowy Patrycja Czarnik

po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2014 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania P. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 31 lipca 2014 roku nr (...)

w sprawie P. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się P. G. emeryturę od 1 lipca 2014 roku;
2. stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 1264/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 29 grudnia 2014 r.

Decyzją z dnia 31.07.2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17.12. 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił P. G. przyznania prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie 5 lat, 4 miesiące i 7 dni takiej pracy. Do stażu tego organ rentowy nie doliczył wnioskodawcy okresu zatrudnienia w Zakładzie (...) w K. od 01.02.1979 r. do 31.12.1998 r., ponieważ jako kierownik budowy ubezpieczony musiał wykonywać prace administracyjno- biurowe, a zatem nie zajmował się kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji oraz dozorem inżynieryjno- technicznym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Od decyzji tej odwołał się P. G., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, ponieważ od 01.02.1979 r. do 31.12.1998 r. pracował w takim charakterze w Zakładzie (...) w K. na stanowisku kierownika robót, sprawując na co dzień stale i w pełnym wymiarze godzin bezpośredni nadzór i kontrolę nad pracownikami wykonującymi pracę na stanowiskach robotniczych. Odwołujący podkreślił, że stanowiska robotnicze były przez niego bezpośrednio dozorowane, ponieważ w strukturze zakładu nie było takich pracowników, jak np. majster budowy. Zaakcentował przy tym, że na co dzień nie zajmował się pracami administracyjnymi, ponieważ Zakład (...) w K. był dużym zakładem pracy, zatrudniającym ponad tysiąc pracowników, posiadającym specjalistyczne działy: marketingu, umów, analizy dokumentacji technicznej, przygotowania produkcji, kadr, księgowości materiałowej i finansowej, rachuby płac, transportu oraz bhp. Odwołujący wskazał ponadto, że w stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy winien mu uwzględnić okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 09.01.1973 r. do 23.12.1974 r., ponieważ do dnia 08.01.1973 r. był zatrudniony na stanowisko elektromontera linii napowietrznych, a po odbyciu służby wojskowej, w dniu 03.01.1975 r. powrócił do pracy na to samo stanowisko.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, podniósł, że za dozór inżynieryjno- techniczny uznaje się czynności prowadzące się do stałego i bezpośredniego wpływania na proces produkcji, połączone z bezpośrednim uczestnictwem w tym procesie i stycznością z robotnikami bezpośrednio wykonującymi określone prace i czynności.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący P. G., w dniu (...) osiągnął 60 lat życia. Na dzień 01.01.1999 r. wnioskodawca udokumentował 30 lat, 3 miesiące i 23 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 5 lat, 4 miesiące i 7 dni z tytułu zatrudnienia w Zakładzie (...) w K. od 01.10.1971 r. do 08.01.1973 r. i od 03.01.1975 r. do 31.01.1979 r. w charakterze elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć.

We wniosku z dnia 21.07.2014 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury. Zaskarżoną decyzją z dnia 31.07.2014 r. (...) Oddział w T. odmówił P. G. przyznania prawa do tego świadczenia, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący nie przystąpił do OFE.

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Od 01.10.1971 r. do 31.01.1979 r. odwołujący P. G. był zatrudniony w Zakładzie (...) w K.. W tym czasie, 01.10.1971 r. do 08.01.1973 r. pracował w szczególnych warunkach w charakterze elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć. W szczególnych warunkach wnioskodawca pracował również od 03.01.1975 r. do 31.01.1979 r. w takim samym charakterze. W okresie zatrudnienia w Zakładzie (...) w K., od 09.01.1973 r. do 23.12.1974 r. (tj. przez okres 1 roku, 11 miesięcy i 14 dni) wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po jej zakończeniu, zgłosił swój powrót do pracy w ustawowym 30 - dniowym terminie. Od 03.01.1975 r. kontynuował zatrudnienie w Zakładzie (...) w K. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć.

dowód:

- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 15.07.2014 r.- k. 9 cz. II akt ZUS,
- poświadczona kserokopia książeczki wojskowej- cz. I akt ZUS,
- zaświadczenie zakładu pracy z dnia 25.01.2002 r.- cz. I akt ZUS,

W Zakładzie (...) w K. odwołujący pracował również w okresie od 01.02.1979 r. do 31.12.1998 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Na okres od 01.02.1979 r. do 31.10.1979 r. powierzono mu stanowisko samodzielnego referenta

technicznego w Wydziale Przygotowania Produkcji. Od 01.11.1979 r. do 31.12.1998 r. był zaś kierownikiem robót elektrycznych, za wyjątkiem okresu od 01.01.1988 r. do 31.03.1988 r., na który powierzono mu stanowisko kierownika budowy. Odwołujący zajmował stanowisko kierownika robót elektrycznych w okresach od 01.11.1979 r. do 31.12.1987 r. i od 01.04.1988 r. do 31.12.1998 r.

dowód:

- zaświadczenie zakładu pracy z dnia 25.01.2002 r.- cz. I akt ZUS,
- zestawienie okresów nieskładkowych z dnia 17.07.2014 r.- k. 8 cz. II akt ZUS,
- angaż z dnia: 07.02.1979 r.- k. 34 akt osobowych,
- angaże z dnia: 30.10.1979 r., 01.04.1987 r., 10.05.1988 r., 15.03.1989 r., 15.08.1989 r., 12.02.1993 r., 31.07.1995 r., 01.12.1997 r. i 01.12.1998 r.- k. 37, 49, 53, 54-55, 59-60, 65-66,
- angaż z dnia: 26.01.1988 r.- k. 52 akt osobowych,

Zgodnie z zakresem działania stanowiska pracy, do obowiązków odwołującego na stanowisku samodzielnego referenta technicznego w Wydziale Przygotowania Produkcji należało: opracowywanie kart limitowych na materiały podstawowe i pomocnicze; wypisywanie dowodów RW oraz kompletowanie teczki budowy; dostarczanie dowodów RW na magazyn, teczki budowy kierownikowi robót, wykazu brakujących konstrukcji do Wydziału Przygotowania, oraz kopii limitów do Oddziału Zaopatrzenia; organizowanie wywózki słupów; sporządzanie miesięcznego wykazu przerobu produkcji podstawowej i przesyłanie go do (...) K.; sporządzanie wykazu zleconych robót z podaniem zakresu finansowego i rzeczowego; branie udziału w opracowywaniu zapotrzebowań rocznych i kwartalnych na materiał do produkcji podstawowej i pomocniczej oraz wykonywanie innych prac zleconych przez pracodawcę.

dowód:

- zakres działania stanowiska pracy z dnia 13.02.1979 r.- k. 35 akt osobowych,

Zgodnie z zakresem działania stanowiska pracy, do obowiązków odwołującego na stanowisku kierownika robót elektrycznych w Wydziale Technicznym należało: 1) organizowanie w sposób prawidłowy budowy, prowadzenie jej zgodnie z harmonogramami i dokumentacjami technicznymi, dbanie o jakość wykonania prac, zabezpieczenie pobranych materiałów i zapewnianie odpowiednich warunków socjalno- bytowych brygadam, 2) przyjmowanie z Wydziału Przygotowania Produkcji kompletnej dokumentacji budowy przed przystąpieniem do prac, 3) organizowanie dostaw materiałów i sprzętu technicznego na budowy i podejmowanie niezbędnych środków w celu należytego ich zabezpieczenia, 4) przestrzeganie terminów rozpoczęcia i zakończenia robót zgodnie z harmonogramem, 5) sporządzanie harmonogramu prac, 6) sprawdzanie stanu technicznego narzędzi i sprzętu oraz zabezpieczanie odpowiednich narzędzi i sprzętu brygadam, 7) czuwanie nad jakością robót, 9) kierowanie przebiegiem robót, 8) sporządzanie protokołów stanu robót.

Na zajmowanym stanowisku kierownika robót odwołujący podległ kierownikowi technicznemu rejonu. Na stanowisku tym odpowiadał za: prowadzenie budów zgodnie z przepisami, prowadzenie wymaganej prawem budowlanym dokumentacji na budowie, szkolenie bieżące brygad, terminowość wykonania i jakość techniczną budów oraz stan BHP na budowach.

dowód:

- zakresy działania stanowiska pracy z dnia: 26.11.1979 r. i 15.03.1996 r.- k. 38, 61 akt osobowych,

Zakład (...) w K. specjalizował się w budowie sieci energetycznych niskiego i średniego napięcia oraz w ich remontach. W ramach prac realizowanych w tym Zakładzie stawiano i wymieniano słupy, instalowano i wymieniano przewody,

wykonywano roboty kablowe, montowano transformatory i budowano nowe stacje transformatorowe. Odwołujący był odpowiedzialny za budowę sieci niskich i średnich napięć w terenie, jak też całych stacji transformatorowych oraz remonty sieci energetycznych, linii

i sieci kablowych. Przy prowadzonych przez odwołującego budowach i remontach pracowali elektromonterzy linii napowietrznych niskich i średnich napięć oraz ich pomocnicy. Były to stanowiska pracy w warunkach szczególnych. W zależności od rodzaju robót, odwołującemu podlegało od 5 do 8-15, a nawet 20 osób. Jako kierownik robót odwołujący odpowiadał za bezpieczeństwo i prawidłowość wykonanych prac. Na placu budowy wyznaczył podległym mu pracownikom zadania, zgodnie z harmonogramem prac. W trakcie realizacji prac przez elektromonterów i ich pomocników, kontrolował wykonanie tych prac. Realizowane prace kontrolował również pod kątem zgodności z projektem.

Elektromonterzy i ich pomocnicy cały czas pracowali w terenie, a razem z nimi odwołujący, który udzielał im wskazówek, wydawał polecenia, stale kontrolował ich prace. Pod nieobecność kierownika na placu budowy, prace zasadnicze nie mogły być realizowane. W takich sporadycznych sytuacjach elektromonterzy i ich pomocnicy zajmowali się wyłącznie pracami porządkowymi. W strukturze Wydziału nie było majstrów ani brygadzystów. Odwołujący bezpośrednio kontrolował i nadzorował stanowiska robotnicze. W ciągu dnia przemieszczał się między poszczególnymi grupami pracowników, zlokalizowanymi na danym terenie.

Jako kierownik robót odwołujący zapoznawał się z dokumentacją i rozdzielał pracę. Codziennie rano przeprowadzał szkolenie BHP, które trwało około 10-15 minut, po czym razem z pracownikami wyruszał w teren. Potwierdzał też odbiór materiałów przyjeżdżających na teren budowy, co miało miejsce średnio raz w tygodniu lub raz na dwa tygodnie. Wypełniał ponadto karty pracy w ten sposób, że wpisywał w nie ilość przepracowanych godzin przez poszczególnych pracowników. Codziennie czynił wpisy w dzienniku budowy. Jeden taki wpis zajmował około 1/4 strony kartki papieru o formacie A4. Sporządzał też oświadczenia wykonanych inwestycji i podpisywał kwity odbioru materiałów na terenie budowy. W ciągu dnia nie przebywał w barakowozie - wspólnym dla kierownika robót i pracowników - ale pracował z elektromonterami i ich pomocnikami w terenie. Na co dzień odwołujący nie zajmował się sprawami kadrowymi czy księgowymi. Takie prowadzone były w biurze w T..

dowód:

- zeznania świadka K. K.- 00:08:31-00:24:23,
- zeznania świadka K. L.- 00:27:20-00:41:07,
- zeznania świadka J. P.- 00:44:03-00:55:52

W okresie od 15.12.1980 r. do 19.12.1980 r. odwołujący uczestniczył w szkoleniu okresowym dozoru średniego kierownictwa sieciowego, zorganizowanym przez Ministerstwo Energetyki i Energii Atomowej w B..

dowód:

- zaświadczenie o ukończeniu kursu z dnia 19.12.1980 r.- k. 40 akt osobowych,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów oraz zeznania świadków.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadków K. K., K. L. i J. P., którzy wskazali na okoliczności istotne punktu widzenia rozstrzygnięcia, dotyczące rodzaju czynności wykonywanych przez odwołującego w okresie zatrudnienia w Zakładzie (...) w K. na stanowisku kierownika robót. Zeznania te były wiarygodne, gdyż wzajemnie ze sobą korespondowały, były wewnętrznie spójne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Z zeznań tych

wyraźnie wynika, że w okresie zatrudnienia na stanowisku kierownika robót odwołujący stale i w pełnym wymiarze godzin sprawował dozór inżyniersko-techniczny na wydziale, w którym jako podstawowe wykonywane były prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych przez elektromonterów linii napowietrznych niskich i średnich napięć oraz ich pomocników. Zeznania te znalazły potwierdzenie w treści zgromadzonych w sprawie dokumentów, w szczególności w treści znajdujących się w aktach osobowych odwołującego zakresów działania na stanowisku kierownika robót elektrycznych w Wydziale Technicznym.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd zważył, co następuje:

Przedmiotem niniejszego postępowania było rozstrzygnięcie, czy odwołującemu P. G. przysługuje tzw. wcześniejsza emerytura z zastosowaniem obniżonego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.).

Powołana ustawa w dziale X rozdział 2 zawiera szczególną regulację przejściową, dotyczącą niektórych ubezpieczonych, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 01.01.1999 r.

W art. 184 ustawy zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31.12.1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróżnicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w art. 184 ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zostało według kryterium urodzenia, ale także według kryterium posiadania na dzień 01.01.1999 r. wymaganego stażu zawodowego i ubezpieczeniowego.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy, ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31.12.1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 01.01.1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt. 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 ustawy, w świetle którego okres ten wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 powołanej ustawy, to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Z § 1 tego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników, wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Natomiast § 2 ust. 1 stanowi, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl zaś § 4, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny, wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 01.01.1999 r. wymagany 25 - letni okres ubezpieczenia i nie przystąpił do OFE.

Rozstrzygnąć natomiast należało, czy wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15- letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przed organem rentowym ubezpieczony wykazał na dzień 01.01.1999 r. staż pracy w takim charakterze w wymiarze 5 lat, 4 miesięcy i 7 dni.

W stażu tym ZUS uwzględnił wnioskodawcy okres pracy w szczególnych warunkach w Zakładzie (...) w K. od 01.10.1971 r. do 08.01.1973 r. i od 03.01.1975 r. do 31.01.1979 r. w charakterze elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć.

Z okresu zatrudnienia w tym Zakładzie bezzasadnie wyłączył jednak okres odbywania przez odwołującego zasadniczej służby wojskowej od 09.01.1973 r. do 23.12.1974 r.

Okolicznością bezsporną w sprawie było, że przed rozpoczęciem odbywania tej służby, od 01.10.1971 r. do 08.01.1973 r. odwołujący stale i w pełnym wymiarze godzin pracował w Zakładzie (...) w K. w charakterze elektromontera linii napowietrznych niskich i średnich napięć, która to praca została uznana przez ZUS za pracę w szczególnych warunkach na podstawie przedłożonego przez wnioskodawcę świadectwa wykonywania pracy w takim charakterze z dnia 15.07.2014 r. Bezsporne było również to, że po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej, od 03.01.1975 r. do 31.01.1979 r. odwołujący pracował w szczególnych warunkach w tym samych Zakładzie, również jako elektromonter linii napowietrznych niskich i średnich napięć. Skoro więc odwołujący zakończył odbywanie zasadniczej służby wojskowej w dniu 23.12.1974 r., a z dniem 03.01.1975 r. ponownie podjął zatrudnienie w Zakładzie (...) w K. na tym samym co uprzednio stanowisku, stwierdzić należało, że w ustawowym terminie 30 dni zgłosił swój powrót do pracy u pracodawcy zatrudniającego go przed rozpoczęciem służby. Skoro tak, okres od 09.01.1973 r. do 23.12.1974 r. (tj. 1 roku, 11 miesięcy i 14 dni) należało doliczyć wnioskodawcy do wykazanego przez niego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach, co daje mu 7 lat, 3 miesiące i 21 dni takiej pracy.

Zgodnie bowiem z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS), jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia. Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (por. np. wyroki SN: z dnia 06.04.2006 r., III UK 5/06, OSNP 2007/7-8/108; z dnia 09.03.2010 r., I UK 333/09, LEX nr 585739 i z dnia 24.05.2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1227192). W tym miejscu wskazać również trzeba na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2013 r., II UZP 6/13, LEX nr 1385939), zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.1974 r.) zalicza się- na warunkach wynikających z tego przepisu- do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Stosownie do treści obowiązującego od 29.11.1967 r. (data wejścia w życie) do 01.01.1975 r. art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220), okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy.

Warunkiem zaliczenia okresu odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia, jak stanowił ust. 3 tego artykułu, było zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub art. 107 ust. 1. W myśl przepisu art. 106 ust. 1 tej ustawy, zakład pracy, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, był obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz nie niżej opłacanym, jeżeli najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia. Niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 01.01.1975 r. przepis ten uległ modyfikacji i przewidywał, że niezachowanie wskazanego wyżej terminu powodowało wygaśnięcie stosunku pracy, chyba, że niezachowanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 01.05.1975 r. zmianie uległo też brzmienie art. 108 ust. 1, który od tego czasu przewidywał, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Oba te przepisy (art. 108 ust. 1 i art. 106 ust. 1 ustawy) obowiązywały do dnia 05.08.1979 r.- a zatem w okresie, kiedy odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową. Powołana wyżej uchwała i jej motywy znajdują więc zastosowanie w niniejszej sprawie.

Kwestią sporną w sprawie pozostawała poza tym kwalifikacja pracy odwołującego w Zakładzie (...) w K. od 01.02.1979 r. do 31.12.1998 r. na stanowisku kierownika robót.

Odmawiając odwołującemu uwzględnienia tego okresu zatrudnienia w stażu pracy w szczególnych warunkach ZUS podniósł, że jako kierownik budowy ubezpieczony musiał wykonywać prace administracyjno- biurowe, a zatem nie zajmował się kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji oraz dozorem inżynieryjno- technicznym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W aktach organu rentowego znajduje się świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 15.07.2014 r. (k. 9 cz. II akt ZUS), z treści którego wynika, że od 01.02.1979 r. do 31.12.1998 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno- technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie (prace elektromonterów linii napowietrznych niskich i średnich napięć- wykaz A Dział II poz. 1, pkt 11) na stanowisku kierownika robót- zgodnie z Działem XIV poz. 24 pkt 1 wykazu A, stanowiącego załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12.08.1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach (Dz. Urz. WUG Nr 8, poz. 12).

W tej części organ rentowy zakwestionował wydane wnioskodawcy świadectwo. W orzecznictwie podkreśla się, że świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach oraz zwykle świadectwa pracy nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający takie świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwa traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej w nim podstawy prawnej. Sąd może więc prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy świadczona przez stronę praca była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach nr 1 lub 2 do rozporządzenia z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 24.09.2008 r.,

III AUa 795/08, OSAB 2008/4/60-68; wyrok SA w Katowicach z dnia 04.11.2008 r.,

III AUa 3113/08, LEX nr 552003; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 14.02.2012 r.,

III AUa 1717/11, LEX nr 1129731).

Analiza przeprowadzonych w sprawie dowodów prowadzi do wniosku, że zajmując stanowisko kierownika robót od 01.11.1979 r. do 31.12.1987 r. i od 01.04.1988 r. do 31.12.1998 r. wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach.

Jak wynika ze stanowczych, logicznych i wzajemnie ze sobą korespondujących zeznań świadków K. K., K. L. i J. P., w tym czasie wnioskodawca, w Zakładzie (...) w K., specjalizującym się w budowie sieci energetycznych niskiego i średniego napięcia oraz w ich remontach, był odpowiedzialny za budowę sieci niskich i średnich napięć w terenie, jak też całych stacji transformatorowych, a ponadto remonty sieci energetycznych, linii i sieci kablowych. Podlegali mu bezpośrednio elektromonterzy linii napowietrznych niskich i średnich napięć oraz ich pomocnicy, którzy wykonywali prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Były to stanowiska pracy w warunkach szczególnych. Odwołujący odpowiadał za prace na placu budowy, wyznaczał podległym mu pracownikom zadania, udzielał im wskazówek, wydawał polecenia, kontrolował proces pracy i jej rezultaty, również z punktu widzenia zgodności z projektem, przebywając bezpośrednio przy stanowiskach robotniczych. Jak ustalił Sąd, w ciągu dnia odwołujący uczestniczył w robotach i przebywał z podległymi mu pracownikami w terenie, przemieszczając się pomiędzy poszczególnymi grupami. Codziennie rano przeprowadzał szkolenie BHP, które trwało około 10-15 minut, po czym razem z pracownikami wyruszał w teren. W ciągu dnia nie przebywał w barakowozie- wspólnym dla kierownika robót i pracowników- ale pracował z elektromonterami i ich pomocnikami.

Taki charakter pracy wnioskodawcy na stanowisku kierownika robót potwierdzają zakresy działania stanowiska pracy z dnia: 26.11.1979 r. i 15.03.1996 r., znajdujące się w aktach osobowych. Wynika z nich, że ubezpieczony na stanowisku kierownika robót czuwał nad jakością prac i kierował ich przebiegiem. Ponosił przy tym odpowiedzialność za prowadzenie budów zgodnie z przepisami, prowadzenie wymaganej prawem budowlanym dokumentacji na budowie, szkolenie bieżące brygad, terminowość wykonania i jakość techniczną budów oraz stan BHP na budowach.

Istotne jest w końcu to, że w strukturze zakładu pracy odwołujący należał do kierownictwa sieciowego średniego szczebla. Świadczy o tym treść zaświadczenia z dnia 19.12.1980 r., z którego wynika, że od 15.12.1980 r. do 19.12.1980 r. w/w uczestniczył w szkoleniu okresowym dozoru średniego kierownictwa sieciowego, zorganizowanym przez Ministerstwo Energetyki i Energii Atomowej w B. (k. 40 akt osobowych). Istotnie, zajmując stanowisko kierownika robót elektrycznych w Wydziale Technicznym wnioskodawca podległ kierownikowi technicznemu rejonu- na co wskazują wymienione wyżej zakresy działania na tym stanowisku, znajdujące się w aktach osobowych. O tym, że odwołujący sprawował bezpośrednią kontrolę i nadzór nad elektromonterami i ich pomocnikami, przebywając bezpośrednio przy stanowiskach robotniczych świadczy to, że w Wydziale, w którym pracował, nie było mistrzów i brygadzystów. Okoliczność tę wnioskodawca podniósł w odwołaniu, a świadkowie ją potwierdzili. Charakter pracy ubezpieczonego i wykonywane przez niego na co dzień zadania świadczą o tym, że tak faktycznie było. Bezpośrednią kontrolą i nadzorem stanowisk robotniczych zajmował się zatem odwołujący, który w ciągu dnia przemieszczał się między poszczególnymi grupami pracowników, zlokalizowanymi na danym terenie. Jak zaś podali świadkowie, jeżeli wnioskodawcy nie było na placu budowy, prace zasadnicze nie były realizowane.

Odwołujący co prawda kwitował odbiór materiałów na budowie, ale miało to miejsce średnio raz w tygodniu lub raz na dwa tygodnie. Codziennie czynił wpisy w dzienniku budowy, ale wpis taki zajmował około 1/4 strony kartki papieru o formacie A4, a zatem jego sporządzenie nie wymagało zbyt wiele czasu. Odwołujący sporządzał również oświadczenia wykonanych inwestycji i wypełniał karty pracy. W zakresie obowiązków miał ponadto przyjmowanie z Wydziału Przygotowania Produkcji dokumentacji budowy przed przystąpieniem do prac, sporządzanie harmonogramu prac, sporządzanie protokołów stanu robót oraz dokonywanie rozliczenia robót. Wszystkie te czynności nie odbierają jego pracy przymiotu wykonywanej w szczególnych warunkach. Immanentnie związane było one bowiem ze sprawowanym dozorem inżynieryjno- technicznym.

Jak podkreśla się w orzecznictwie, czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno- techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i pracą polegającą na dozorze wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na

bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem. W tym miejscu warto też zauważyć, że osoba wykonująca dozór inżynieryjno-techniczny nad pracami wykonywanymi w warunkach zagrożających bezpieczeństwu nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie wykonywana jest praca. W zakresie bowiem jej obowiązków musi być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności (por. wyroki SN: z dnia 11.03.2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990 i z dnia 30.01.2008 r., I UK 195/07, LEX nr 375610).

Na co dzień odwołujący nie zajmował się sprawami kadrowymi czy księgowymi, ponieważ te prowadzone były w biurze w T..

Pracę odwołującego na stanowisku kierownika robót zakwalifikować zatem należało według Działu XIV, zatytułowanego: „Prace różne” pozycja 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych- Dział II „W energetyce”) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.

Na co dzień odwołujący kontrolował i dozorował pracę elektromonterów linii napowietrznych niskich i średnich napięć oraz ich pomocników. Praca zaś takich elektromonterów (linii napowietrznych niskich i średnich napięć) wymieniona została

w Dziale II, zatytułowanym: „W energetyce” pod pozycją 1, zawierającą nazwy stanowisk charakterystycznych dla prac przy wytwarzaniu, przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektrycznych i ciepłych- wykazu A, stanowiącego załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12.08.1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach (Dz. Urz. WUG Nr 8, poz. 12).

Podnieść jednocześnie należy, że dla kwalifikacji pracy wnioskodawcy w spornym okresie nie ma znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska pracy. Metodycznie bowiem podstawowe znaczenie- jeśli chodzi o pracę wymienioną w pkt 24 Działu XIV, wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze- ma ustalenie jakie prace wykonywali pracownicy podwładni. Warunkiem jest tu pozytywne stwierdzenie, że jako podstawowe wykonywali prace wymienione w wykazie. Dopiero wówczas można oceniać, czy określona kontrola bądź dozór stanowiły pracę w szczególnych warunkach, przy czym łącznikiem jest narażenie ubezpieczonego na czynniki istniejące na stanowiskach pracy podwładnych zatrudnianych w szczególnych warunkach (por. wyrok SN z dnia 04.11.2008 r., I UK 111/08 (LEX nr 741095)- jak to miało miejsce w niniejszej sprawie.

Uwzględniając powyższe stwierdzić należało, że na dzień 01.01.1999 r. odwołujący legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, skoro do wykazania takiego stażu brakowało mu 7 lat, 8 miesięcy i 9 dni, zaś na stanowisku kierownika robót pracował od 01.11.1979 r. do 31.12.1987 r. i od 01.04.1988 r. do 31.12.1998 r.

Na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego, w tym art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił więc zaskarżoną decyzję ZUS Oddział w T. z dnia 28.08.2014 r. w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do emerytury od 01.07.2014 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek (punkt 1 wyroku).

Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2 wyroku). W tej mierze miał na uwadze przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Dopiero bowiem postępowanie sądowe, a w szczególności przeprowadzone w tym postępowaniu dowody z zeznań świadków pozwoliły na ustalenie istotnych, a nie znanych wcześniej organowi rentowemu okoliczności i przesądziły ostatecznie o zasadności wniosku o emeryturę.